

**Вътрешни правила
за условията и реда за разработване на
Държавни образователни стандарти за придобиване на
квалификация по професии
(утвърдени със Заповед № РД 08-68/06.10.2020 г.
на Председателя на НАПОО)**

I. Общи положения

1. Държавните образователни стандарти (ДОС) за придобиване на квалификация по професии се разработват от Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) на основание чл. 42, т. 3, "б" от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).
2. ДОС за придобиване на квалификация по професии за придобиване на квалификация по професии се приемат от Министерството на образованието и науката (МОН) на основание чл. 51, ал.1, т. 1 от ЗПОО и се утвърждават с Наредба на министъра на образованието и науката.
3. ДОС за придобиване на квалификация по професии се разработват в съответствие с чл. 22, ал.2, т.6 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) и чл. 13 от ЗПОО за професиите от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от ЗПОО, утвърден със заповед на Министъра на образованието и науката.

II. Възлагане разработването на ДОС за придобиване на квалификация по професии

4. Дейността на НАПОО по разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии се планира в Годишния план за дейността на НАПОО, който се приема от Управителния съвет.
5. ДОС за придобиване на квалификация по професии се разработват от работни екипи, включващи специалисти по професии/специалности от съответните професионални направления.
6. Броят на членовете на екипа се определя за всяка професия в зависимост от степента на професионална квалификация, броя на специалностите, съдържащи се в професията, като не е по-малко от трима човека.
7. НАПОО набира екипи за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии от:
 - МОН, МТСП, отрасловите министерства и съответните им административни структури;
 - организациите на работодателите;
 - организациите на работниците и служителите;
 - обучаващи институции в системата на професионалното образование и обучение и в системата на висшето образование;
 - други организации, които имат отношение към професионалната квалификация;
8. Кандидатите за включване в екипите за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии е необходимо да отговарят на следните изисквания:
 - да имат теоретична и практическа подготовка по съответната професия от професионалното направление;

- да познават съвременните технологии, техническо оборудване, организация на труда и др. определящи фактори за развитие на конкретната професия или професионална дейност;
- да имат опит в изготвянето на писмени разработки и публикации, участие в разработването на нормативни документи, учебни планове, учебни програми и др. материали по проекти в сферата на образованието и обучението;
- да притежават умения за работа с компютър.

За удостоверяване на посочените изисквания кандидатите представят в НАПОО автобиография на български език – Европас формат.

9. Членовете на работните екипи се съгласуват от съответната Експертна комисия (ЕК) към НАПОО и се утвърждават със заповед на Председателя на НАПОО.

10. Председателя на НАПОО утвърждава състава на работните екипи за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии и определя възнаграждението им.

11. Въз основа на Заповедта на Председателя на НАПОО се сключват индивидуални граждански договори с членовете на работните екипи, в които се определя срока за представяне на проекта за всеки ДОС за придобиване на квалификация по професия и размера на възнаграждението.

12. В процеса на разработване на ДОС, НАПОО осигурява: обучение, консултации, методически материали и консумативи на авторите за разработването на ДОС за придобиване на квалификация по професии, както и командировъчни разходи, при необходимост.

13. Работата на работните екипи по разработване на проектите на ДОС за придобиване на квалификация по професии се координира от експерт от дирекция "Професионална квалификация и лицензиране" на НАПОО, който:

- организира и участва в обучението на работните групи;
- участва в заседанията на работните групи;
- оказва методическа помощ в процеса на разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии;
- при необходимост изготвя становище на проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии, което се предоставя за обсъждане на работната група;
- следи за отразяване на направените бележки и препоръки;
- подготвя проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии за предоставяне на рецензентите;
- организира обсъждането на проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии в ЕК по професионални направления;
- при необходимост, организира отстраняването на бележките, дадени от ЕК или от УС;
- подготвя одобрения от УС на НАПОО проект на ДОС за придобиване на квалификация по професии за внасяне в Министерството на образованието и науката;
- осъществява необходимата административно-техническа дейност;
- осъществява комуникация с председателя или с отделни членове на работния екип по електронна поща, телефон и др.;

- информира директора на дирекцията или член от ръководството на НАПОО при възникнали затруднения или невъзможност да бъде подготвен проектът на ДОС в определените срокове и с изискващите са качества;
- води архивно досие за всеки проект на ДОС за придобиване на квалификация по професии с всички документи, регламентирани в Правилата за архивиране.

14. НАПОО води регистър на авторите на ДОС за придобиване на квалификация по професии и може да издава удостоверение за участие в разработването, след проведено обучение.

III. Разработване на проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии

15. Процесът на разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии се организира от НАПОО въз основа на изискванията, залегнали в следните документи:

- „Рамкови изисквания за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии“;
- „Методически указания за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии“;
- „Правила за условията и реда за разработване на Държавни образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии“ (настоящия документ).
- Национална квалификационна рамка на Р. България, приета 2012 г.

16. При промени в “Рамковите изисквания за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии” и „Методическите указания“ проектите на ДОС за придобиване на квалификация по професии се завършват и приемат от УС на НАПОО по действащите при възлагането им документи. При промени в ЗПОО, рамковите програми или други национални нормативни документи, възложените проекти на ДОС се завършват в съответствие с действащите закони и нормативна уредба.

17. От състав на работния екип, се определя лице, което да отговаря за:

- организирането и координирането на дейностите по разработването на ДОС за придобиване на квалификация по професии;
- изпълнение на задачите в определения в заповедта срок;
- внасяне по електронен път или на магнитен носител разработения проект на ДОС за придобиване на квалификация по професии в НАПОО.

18. За изпълнение на своите задължения членовете на работния екип имат-право:

- да бъдат обучавани и да им бъдат предоставяни консултации в процеса на работа;
- на командировъчни разходи, свързани с работата им по възложения проект на ДОС за придобиване на квалификация по професии;

19. Членовете на работния екип са задължени:

- да изпълнят задълженията си в определения срок, съгласно сключения договор;
- да познават задълбочено документацията, необходима за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии спазват конкретните изисквания в нея;
- да участват в заседанията на работния екип, а при необходимост и в тези на ЕК;
- да изпълняват конкретни задачи, възложени от НАПОО във връзка с работата по ДОС придобиване на квалификация по професии .

20. Членовете на работните екипи се освобождават в следните случаи:

- по тяхно писмено искане;
- при фактическа невъзможност да изпълняват задълженията си;
- при системно неизпълнение на задълженията или неспазване на договорените условия, констатирани от страна на НАПОО.

21. В процеса на разработване/актуализиране на проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии, НАПОО контролира:

- съответствието на разработваните проекти на ДОС за придобиване на квалификация по професии с изискванията на ЗПОО, ЗПУО, Националната квалификационна рамка (НКР), Рамковите изисквания и Методическите указания;
- спазването на условията, заложи в договорите.

IV. Оценка и приемане на проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии

22. Оценяването на качеството на проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии се извършва от: НАПОО, външни рецензенти и ЕК по професионални направления.

23. Оценката на качеството на проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии по отношение на съответствието му с "Рамковите изисквания за разработване на ДОИ за придобиване на квалификация по професии", „Методическите указания“, действащата законова уредба в системата на ПОО се извършва от НАПОО.

24. Оценката на качеството на проекта по отношение на съответствието му с действащата нормативна база в отрасъла/бранша, актуалността на технологиите, техническото оборудване, организацията на труда, трудови дейности и задачи, функции и т.н. се извършва от рецензентите.

25. Рецензентите се излъчват от: обучаващи институции, от организации на работодателите, синдикатите, държавни институции, от ЕК и от УС на НАПОО; и трябва да са специалисти по съответната професия/професионално направление.

26. Кандидатите за рецензенти се утвърждават от съответната Експертна комисия (ЕК) към НАПОО и се утвърждават със заповед на Председателя на НАПОО.

27. Рецензентите са двама или трима, в зависимост от броя на специалностите, съдържащи се в професията.

28. Председателят на НАПОО издава заповед за възлагане на рецензентите на проекта за рецензиране.

29. Председателят на НАПОО сключва договори с рецензентите, в които определя сроковете за изготвяне и представяне на рецензиите и възнаграждението им.

30. Рецензентите изготвят рецензии върху проекта на ДОС, в съответствие с изискванията на НАПОО.

31. Рецензията завършва със становище:

- предлага за одобрение;
- предлага за одобрение със забележки;
- предлага да не се одобрява.

32. НАПОО предоставя рецензиите на работните екипи и контролира отразяването на бележките от рецензиите.

33. Рецензентите имат следните основни задължения:

- да се запознаят с предоставените им материали;
- да представят в определения им в договора срок рецензията, оформена съгласно изискванията на НАПОО, в три екземпляра;
- да посочат в рецензията положителните и отрицателните страни на разработката и да дадат препоръки за подобряването ѝ.

34. Рецензентите имат право:

- да присъстват на заседанието на работния екип или на заседание на ЕК, на които се обсъждат рецензиите;
- да защитят бележките, отразени в рецензията ;
- на възнаграждение в размер, определен от УС на НАПОО;
- на командировъчни, свързани с дейността им по рецензията.

35. НАПОО внася за обсъждане на заседание на ЕК по съответното професионално направление проекта на ДОС придобиване на квалификация по професии, съгласно чл. 49, ал. 3, т. 2 от ЗПОО, заедно със следните документи:

- рецензиите;
- становището на експерта от дирекция “Професионална квалификация и лицензиране” на НАПОО, когато е необходимо такава.

36. На заседанието на ЕК се поканват членове на работния екип и рецензенти, като проектът на ДОС придобиване на квалификация по професии се представя от член на работния екип.

37. ЕК взема решение за:

- внасяне на проекта на ДОС придобиване на квалификация по професии за утвърждаване от УС на НАПОО;
- връщане на проекта на ДОС придобиване на квалификация по професии за отразяване на корекции от авторите и определя срок за повторно внасяне в ЕК;
- внасяне на препоръка в УС на НАПОО за отхвърляне на проекта и възлагането му на друг работен екип.

38. На заседанието на ЕК се изготвя протокол.

39. Проектът на ДОС се внася в УС на НАПОО, заедно доклад от председателя на ЕК и протокол от проведеното заседание на ЕК.

40. УС на НАПОО с явно гласуване и с обикновено мнозинство взема решение за:

- внасяне на проекта на ДОС за утвърждаване от министъра на образованието и науката;
- връщане на проекта на ДОС за отразяване на корекции и бележки от авторите и определя срок за повторно внасяне в ЕК и УС;
- отхвърляне на проекта и възлагането му на друг работен екип.

41. По преценка НАПОО организира редактиране на приетия от УС проект на ДОС.

При необходимост съдържателните бележки се обсъждат с работния екип.

V. Представяне на приетия от УС на НАПОО проект на ДОС за придобиване на квалификация по професии в МОН

42. НАПОО предлага на министъра на образованието и науката за утвърждаване проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии, в съответствие с чл. 42, т. 3 "б" на ЗПОО, със следните документи:

- протокол от заседанието на УС на НАПОО - препис,
- протокол от заседанието на ЕК (при необходимост – препис);
- други документи, имащи отношение към проекта на ДОС – писма, становища от министерства, браншови организации или други институции,

43. Проектът се внася в деловодството на МОН на хартиен и магнитен (CD-ROM) носител чрез докладна записка от председателя на НАПОО.

44. Копие от представения в МОН проект се архивира и съхранява в НАПОО (вкл. и второто копие на CD-ROM).

45. При наличие на бележки, становища, предложения и др., представени в писмен вид от страна на МОН, дирекция "Професионална квалификация и лицензиране" на НАПОО ги отразява, след проведена консултация с авторите, с рецензентите и ЕК.

46. За коригирания вариант на ДОС се прилагат т. 43.

VI. Актуализиране на утвърдени ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии

47. Основания за актуализиране на ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии:

- промяна в „Рамковите изисквания за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии“;
- промяна в Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
- промяна в нормативната уредба;
- промяна в технологиите;
- промяна в структурата на пазара на труда;
- промяна в изискванията на работодателите/клиентите от професионалното направление, в което е конкретната професия;
- промяна в организацията в предприятията в съответното професионално направление.

48. Предложения за промени на ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии могат да се инициират от:

- НАПОО;
- други държавни институции;
- работодателски организации;
- организации на работниците и служителите.

49. Актуализирането на ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии при промяна в Списъка на професиите за професионално образование и обучение (допълване на нови специалности или промяна на СПК,) става по реда, описан в раздели II, III, IV и V от настоящите правила.

50. Предложението за актуализиране на ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии при промяна в нормативната уредба; в технологиите; в структурата на пазара на труда; в изискванията на работодателите/клиентите в организацията в предприятията, се разглежда от ЕК при внасяне на писмо/докладна до Председателя на НАПОО, придружени от обосновка, съдържаща:

- становища от най-малко трима водещи (структуроопределящи) за сектора работодатели за професионалните компетенции на наеманите лица, включително и за необходимите промени, свързани с развитието на секторите.
- сравнителна таблица на действащата нормативна база (към момента на утвърждаване на ДОС) и промененото съдържание на обновената нормативна база.

51. Предложението за актуализиране се обсъжда в ЕК по съответното професионално направление, с участието на представители на институцията, вносител на предложението и/или други компетентни лица.

52. Решението на ЕК може да бъде:

- да се направят промени в ДООИ/ДОС придобиване на квалификация по професии чрез замяна на конкретни текстове;
- да се възложи на външен експерт/експерти задачата за актуализиране на ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии;
- да се отхвърли предложението за актуализиране.

53. На заседанието на ЕК се води протокол, съдържащ:

- решението по т. 52,
- точни мотиви за промени,
- елементите на ДООИ/ДОС, в които трябва да се направят промени;
- причини за отхвърляне на предложението в случай, че не се приема.

54. При промяна в нормативната уредба; в технологиите; в структурата на пазара на труда; в изискванията на работодателите/клиентите от професионалното направление, в което е конкретната професия; в организацията на работа в предприятията в съответното професионално направление, външният/те експерт/и разработва/т таблица с промените в съответствие с решенията на ЕК за актуализиране на ДООИ/ДОС със следната структура:

№	Старо съдържание	Ново съдържание	Основание за промяната

55. Актуализираният вариант на ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии се оценява от рецензент/и.

56. Изборът на рецензенти, техните права и задължения се уреждат с настоящите Правила – т. 25 - т. 34.

57. НАПОО внася като проект на ДОС актуализирания вариант на ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии за обсъждане на заседание на ЕК по съответното професионално направление, съгласно чл. 49, ал. 3, т. 2 от ЗПОО.

58. Приемането на проекта на ДОС за придобиване на квалификация по професии от експертната комисия и утвърждаването му от УС на НАПОО се осъществява при условията на т. 38 и т. 41.

59. НАПОО предлага на министъра на образованието и науката в съответствие с чл. 42, т.3 "б" на ЗПОО актуализирания проект на ДОС за придобиване на квалификация по професии заедно с протокола от ЕК и препис–извлечението от протокола от заседанието на УС на НАПОО.

60. Проектът се внася в деловодството на МОН на хартиен и магнитен (CD-ROM) носител чрез докладна записка от председателя на НАПОО.

61. Копие от представения в МОН проект се архивира и съхранява в НАПОО (вкл. и второто копие на CD-ROM).

62. При наличие на бележки, становища, предложения и др., представени в писмен вид от страна на МОН, ДОС се преработват като се прилагат т. 45 и т. 46. от настоящите Правила.